

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİM BİLİM DALI

GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN
GRAFİK KONULARINI UYGULAMADA
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Serap ÖZAY SELÇUKOĞLU

2012-NİĞDE

ONAY SAYFASI

Yrd.Doç.Dr. NALAN OKAN danışmanlığında SERAP ÖZAY SELÇUKOĞLU tarafından hazırlanan "Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Konularını Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlar" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, GÜZEL SANATLAR Anabilim Dalı Resim-iş Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

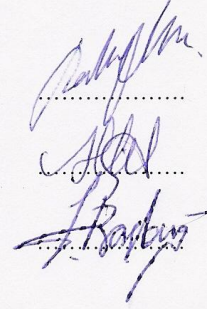
Tarih: 02.02.2012

JÜRİ :

Danışman : Yrd.Doç.Dr. Nalan OKAN AKIN

Üye : Yrd.Doç.Dr. Attila DÖL

Üye : Yrd.Doç.Dr. Fatih Başbuğ

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mehmet ÖZEL
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bir ülkenin gelişmesinde eğitim seviyesi yüksek insanlara gereksinim vardır. Bu insanlar da iyi tasarlanmış eğitim programları ile yetişirler. Eğitim sisteminin temel öğelerinden birisi ve en önemlisi öğretmendir. Eğitim amaçlarının gerçekleşmesi büyük ölçüde öğretmenin nitelikli olarak yetişmesiyle ilişkilidir. Öğretmenlerin iyi yetişmesi söz konusu olduğunda da ilk sırada incelenecek konu, eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programları ve bu programların uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözümü olmalıdır. Örneğin grafik anasanat alanından mezun olmuş bir görsel sanatlar öğretmeni, diğer anasanaatlar da kendini yetiştirmiş olması yada diğer anasanaatlardaki bilgi eksikliği, öğrencinin aldığı eğitim açısından ne gibi sonuçlar doğurabilir? Yaptığımız araştırma bu sorunun cevabına temel oluşturmaktadır.

Çalışmamın her aşamasındaki öneri ve bilimsel yaklaşımları için, bana çok büyük destek olan, tezimin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Nalan OKAN AKIN ' a, fikirleri ve manevi desteği ile yanımda olan sevgili eşim Erden SELÇUKOĞLU'na, araştırma verilerimin toplanması sırasında, araştırmaya görüş bildirerek katılan değerli Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerine teşekkürlerimi sunarım.

Ocak-2012

Serap ÖZAY SELÇUKOĞLU

ÖZET

Bu araştırma Görsel Sanatlar derslerinde, grafik konularının uygulanabilirliği, öğretmenlerin grafik konularını uygularken karşılaştıkları sorunlar, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin grafik alanında bilgi donanımları, çeşitli problem cümleleri hazırlanarak ortaya koyulmuştur. Araştırma için gerekli olan veriler, Niğde ili merkez ilçede yer alan 18 ilköğretim okulunda görev yapan, 18 görsel sanatlar dersi öğretmeni ile Mersin İli'nin Bozyazı ilçesinde görev yapan 5 görsel sanatlar dersi öğretmeninden elde edilmiştir. Görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin grafik konuları ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amaçlanan bu araştırma, tarama modelinde nitel bir çalışmadır.

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçları kısaca şöyle özetleyebiliriz;

Görsel Sanatlar dersi öğretmenleri grafik konularını uygularken, ders saatlerinin azlığının verimi düşürdüğünü belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu teknolojinin olanaklarından okulların donanımları ölçüsünde yararlandıklarını, genellikle bilgisayar yada projektör gibi aletleri kullandıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik ilgilerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Bu sonuçlara dayalı olarak; Eğitim amaçlarının gerçekleşmesi büyük ölçüde öğretmenin nitelikli olarak yetişmesiyle ilişkilidir. Öğretmenlerin iyi yetişmesi söz konusu olduğunda da ilk sırada incelenecek konu, öğretmen yetiştirme programları ve bu programların uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözümü olmalıdır.

ABSTRACT

This research is about ;the applicability of the graphic subjects in the visual art lesson,the problems that the teachers face with in the use of graphic subjects and the teachers informational capacity about the field of graphic,finally this reseach is prepared by enabling various problems sentence.

The necessary inputs of this research are enabled from 18 visual art teachers who are working in the centre,county and village primary schools in Niğde and 5 visual arts teachers working in the Bozyazı which is county of Mersin.The aim of this research is to determine the teachers point of views about graphical subjects.This is a qualitative work of scanning model.

We can conclude the research results in this way;

Visual art teachers state that while applying the graphic subjects, lack of lesson hours decrease the productivity of students.most of the participants say that they are using tecnolojical devices, especially computer and projection, paralel to the limits and opportunities of schools. teachers state that students have high motivation towards visual art lesson.

According to conclusions;the achievements of the aims of the education is related to education of well qualified teachers.The first thing to be considered while educating the teachers is the education programs and the problems that the teachers face with while applying them and there should be solutions of those problems.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	1
1.3. ALT PROBLEMLER.....	2
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
1.5. SAYILTILAR.....	2
1.6. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR.....	2
1.7. TANIMLAR.....	2

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.GRAFİK TASARIM.....	5
2.2.GRAFİK SANATLARIN TEKNOLOJİK GELİŞİMLE İLİŞKİSİ.....	9
2.3. TÜRKİYE'DE GRAFİK TASARIMININ TARİHİ.....	10
2.4. İLKÖĞRETİM II. KADEME VE RESİM-İŞ EĞİTİMİ BÖLÜMLERİNDE GRAFİK DERSLERİNİN YERİ VE ÖNEMİ.....	18

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	20
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	21
3.3. KATILIMCILAR.....	22
3.4.VERİLERİ TOPLAMA ARACI.....	23
3.4.1.Görüşme Formunun Hazırlanması.....	23
3.4.2.Görüşme Klavuzu.....	25
3.4.3. Görüşmenin İlkeleri.....	25
3.5. GÖRÜŞMENİN YAPILMASI.....	26
3.6. VERİLERİN ANALİZİ.....	26

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	27
4.2.İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	29
4.3.ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	31
4.4.DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	34
4.5.BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	36
4.6.ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	38

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.SONUÇLAR.....	39
5.1.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	39
5.1.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	39
5.1.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	39
5.1.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	40
5.1.5.Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	40
5.1.6.Altıncı Alt Problem İlişkin Sonuçlar.....	40

5.2. ÖNERİLER.....	40
5.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Öneriler.....	41
5.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Öneriler.....	41
5.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler.....	42
5.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler.....	42
5.2.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Öneriler.....	43
5.2.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Öneriler.....	43
KAYNAKÇA.....	45
EKLER.....	48

TABLolar DİZİNİ

Tablo 4.1.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Anasanat Dalı ve Frekans Dağılımları.....	27
Tablo 4.1.2 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Anasanat Dalının, Diğer Alanlara Uygulanması Konusundaki Karşılaştıkları Zorluklar ve Frekans Dağılımları	28
Tablo 4.2.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Resim Derslerinin Ders Saatlerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	29
Tablo 4.2.2. Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Konuları Hakkındaki Görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	30
Tablo 4.3.1 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Tasarımına İlişkin görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	31
Tablo 4.3.2 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Konularına İlişkin Yeterlilikleri ve Frekans Dağılımları.....	32
Tablo 4.3.3 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Sevdiği Grafik Sanatçıları ve Frekans Dağılımları.....	33
Tablo 4.4.1 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Konularını İşlerken Teknolojik Bakımdan Kullandıkları Donanımlar ve Frekans Dağılımları.....	34
Tablo 4.4.2 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafikle İlgili Bilgisayar Programlarına ilişkin cevapları ve Frekans Dağılımları.....	35
Tablo 4.5.1 Görsel Sanatlar Ders Öğretmenlerinin Grafik Konularında Kullandıkları Teknikler ve Frekans Dağılımları.....	36
Tablo 4.5.2 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Kullandıkları Tasarım İlkeleri ve Frekans Dağılımları.....	37
Tablo 4.6.1 Öğrencilerin Grafik Konularına İlgisi ve Frekans Dağılımları.....	38

KISALTMALAR LİSTESİ

Aktaran	: Akt.
Cevap sayısı	: n
Çok yazılı eserlerde ilk yazarlardan sonrakiler	: vd.
Gazi Eğitim Enstitüsü-Resim-İş Bölümü	:GEE-RİB
Güzel Sanatlar Akademisi	:GSA
Milli Eğitim Bakanlığı	: MEB
Mimar Sinan Üniversitesi	:MSÜ
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı	:TTKB
Ve benzeri/benzerleri	: vb.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Bir ülkenin gelişmesinde eğitim çok önemlidir. Eğitim sisteminin temel öğelerinden birisi öğretmenlerdir. Eğitim amaçlarının gerçekleşmesi büyük ölçüde öğretmenin nitelikli olarak yetişmesiyle ilişkilidir. Öğretmenlerin iyi yetişmesi söz konusu olduğunda da ilk sırada incelenecek konu, Eğitim Fakültelerinin Resim-İş Öğretmeni yetiştiren programları ve bu programların uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözümü olmalıdır. Artık hızla değişen teknoloji öğretmeni, televizyon, radyo, bilgisayar programlarıyla rekabet edip, her geçen gün daha mükemmel ulaşmayı hedeflemek zorunda bırakmaktadır. Örneğin grafik anasanat dalından mezun olmuş bir görsel sanatlar öğretmeni, diğer dallarda kendini yetiştirmiş olması yada diğer anasanat dallarındaki bilgi eksikliği, öğrencinin aldığı eğitim açısından ne gibi sonuçlar doğurabilir? Yapılan araştırma bu sorunun cevabına temel oluşturmaktadır.

Görsel Sanatlar derslerinde grafik konularının uygulanabilirliği, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin bu konuda yeterliliği ve bu derse yönelik bilgi düzeyleri, ilgi ve tutumlarının incelenmesi problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerinin grafik konularını uygulamada karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

1.3. ALT PROBLEMLER

- 1. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin mezun olduğu **anasanat dalına yönelik tutumları** nasıl?
- 2. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin **ders saatlerine** yönelik tutumları nasıldır?
- 3. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin **grafik konularına yönelik bilgi düzeyleri** nedir?

- **4. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin teknolojik olarak bilgi düzeyleri nasıl?**
- **5. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin grafik konularında kullandığı teknikler nelerdir?**
- **6. Derste anlatılan grafik konularına karşı öğrenci tutumları nasıl?**

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma; Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerinin grafik konularını uygulamada karşılaştıkları sorunların neler olduğunu ortaya çıkaracağı ve ayrıca araştırma Görsel Sanatlar dersinde öğretmenlerin grafik konularını uygularken, bu alana yönelik yanlış ve eksik bilgilerin tespit edilerek, bu yetersizliklerin giderilmesine yönelik çözüm önerileri getireceği için önemli görülmektedir.

1.5. SAYILTILAR

Bu çalışmada Görsel Sanatlar Dersinde uygulanmakta olan grafik konularının öğrencinin gelişimi açısından önemli olduğu ve Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerinin, üniversite eğitimi sürecinde grafik dersini bir dönem aldığı varsayılmıştır.

1.6. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

- * Araştırma ilköğretimin ikinci basamağında yer alan Görsel Sanatlar Dersi ile sınırlıdır.
- * Araştırma Niğde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı il ve ilçe ilköğretim okullarında görev yapan 18 görsel sanatlar dersi öğretmeni ve Mersin İli'nin Bozyazı İlçesinde görev yapan 5 görsel sanatlar dersi öğretmeniyle sınırlandırılmıştır.

1.7.TANIMLAR

Estetik: Sanatın genel doğasını sorgulama sürecidir. Estetik güzelliğin doğasına, sanatın doğası ve değerine ve bu konularla ilgili araştırma işlemlerine ve insanının tepkilerine, cevaplarına yoğunlaşan felsefenin bir dalı (Özsoy, 2007 :251).

Grafik Tasarım: Bir mesajı iletme, bir görseli geliştirmek veya bir düşünceyi görselleştirmek için metnin ve görsellerin algılanabilir ve görülebilir bir

düzlemde, iki boyutlu veya üç boyutlu olarak organize edilmesini içeren yaratıcı bir süreçtir (wikipedia.org/wiki/Grafik_tasarım/html,3.11.2011).

Kaligrafi: Kelimenin kökeni Yunanca kallos 'güzel' ve graphos 'yazı' kelimeleridir. Süsleyerek yazı yazma sanatıdır. Çin başta olmak üzere Doğu Asya, Batı toplumlarına ait tarihleri çok eskiye dayanan bir çok kaligrafi örneği mevcuttur (baktabul.net/nedir/104885-kaligraf-nedir-.html,3.11.2011).

Litografi: Taş baskı ya da litografi, kireç taşı üzerine yağlı mürekkeple çizilmiş şekil ve yazıların basım sanatıdır. Taş baskı, modern ofset litografyanın başlangıcıdır.Bu tekniğin esası, yağın suyu itmesi özelliğine dayanır.1831 yılında Türkiye'ye giren ve ilk atölyesi İstanbul Üniversitesi'nde kurulan taş baskı, 20. yy'da yerini tipografiye bırakmıştır (uludagsozluk.com/k/litografi, 3.11.2011).

Linol Baskı: Linol ile yapılan baskı türüdür. Önce linol materyalı çeşitli aletlerle oyulur, ardından matbaa mürekkebi ve merdaneler aracılığı ile boyanır. Oyulan yerler kağıda geçmez, yüksek kısımlar kağıda geçer (uludagsozluk.com/linol-baskı, 3.11.2011).

Tasarım: Genellikle uygulamalı sanatlar ve görsel sanatlar, mühendislik, mimari ve diğer yaratıcı işler çerçevesinde ele alınır. Hem bir isim hem bir fiil (tasarlamak) olarak kullanılır. Tasarlamak, yeni bir obje (makine, bina, ürün vb.) için bir plan yaratma ve geliştirme sürecine işaret eder. Tasarı ise son plan veya taslak (bir çizim, modelleme vb.); ya da bir plan veya taslağın sonucu (üretilen bir obje) için kullanılır. Fakat günümüzde tasarımın birçok alanı vardır. Görsel sanatlar içinde en bilinenlerinden grafik tasarım olmak üzere, mimari, mühendislik, endüstriyel tasarım ve moda tasarımını örnek gösterebiliriz (wikipedia.org/wiki/Tasarım/html, 3.11.2011).

Piktogram: Bir eşyayı, bir objeyi, bir yeri, bir işleyişi, bir kavramı resmetme yoluyla temsil eden semboldür. Bu sembollere dayalı yazı sistemine "piktografi" denir (wikipedia.org/wiki/Piktogram, 3.11.2011).

Mücellit (Ciltcilik) :Basılmış olan kitap, dergi, ajanda, katalog, mecmua, broşür ve buna benzer bütün yazılı veya resimli işlerin bulunduğu kağıtların sayfa ve forma sırasına göre katlanıp bir araya getirilmesi ve bunların blok teşkil ettikten sonra üzerlerine muhafaza olarak bir kap geçirilmesidir (tekmilibirden.com/matbaa-bilgi-arsivi/mucellit-nedir.html, 3.11.2011).

Sanat Eğitimi: Bireyin zihinsel, duygusal ,bedensel eğitiminin ve estetik duygularının bütünlük içinde geliştirilmesi,yeteneğinin olgunlaştırılması ve yaratıcılığının arttırılması için yapılan eğitim çabası (MEB, 2006:230).

Serigrafi: Bir seri baskı yapma şeklidir. Geçmiş çok eskilere uzanan bu sanat dalı son zamanlarda sanayinin de gelişmesi ile endüstriyel ürünlerin markalaşmasında büyük önem kazanmıştır. Ahşap yada Metal bir çerçeveye gerilen değişik türdeki polyester ipek kumaşının fotofilm emilsiyon denilen bir film tabakasıyla kaplanıp ışıkta pozlandıktan sonra basılması gereken grafik bu kumaşa bir şablon gibi çıkar. Işığa duyarlı bölgeler suyun yardımı ile boşaltılır ve hassas bir şablon oluşur. Bu şablona elekte denir. Bir rahle(ağız keskin bir kauçuk) yardımı ile baskı yapılır. Serigrafi baskı her türlü malzeme ve yüzeye uygulanabilir. Yuvarlak baskılar yapılabilir. Aynı zamanda matbaanın baskı yapamadığı metal, seramik, kumaş ve cam gibi malzemelere baskı serigrafi ile yapılır. Serigrafi sayesinde devre kartları daha net ve temiz olarak yapılmaktadır.Son yıllarda serigrafi endüstrinin olmazsa olmazları arasına girmiştir (yildizserigrafi.net/sayfa/detay.html, 3.11.2011).

Renk: İnsan gözünün görebildiği ışık tayfının dalga boyudur. Üzerine ışık düşen her nesne ışık tayfının belli bir kısmını emer ve diğer kısmını yansıtır.Işığın yansıyan kısmı renk olarak ortaya çıkar (MEB, 2006: 227).

Yaratıcılık: Tasarlamak ve bilinenden yola çıkarak bilinmeyeni öğretmek zeka, akıl ve mantığın sanatsal etkinliğe dönüşmesi (San, 2004: 10).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.GRAFİK TASARIM

İnsanoğlunun sosyal bir varlık olarak yaşamını sürdürmeye başladığı ilk günden bu yana, toplumsal bir etkinlik ve önemli bir gereksinim alanı olan iletişim, insanlık tarihinin gelişimine paralel bir şekilde gelişme göstermiştir. Bir insanın başka bir insanla, bir insan grubunun başka bir insan grubuyla, ya da doğa ile olan etkileşimi, bilgi-duygu alış verişini gerçekleştirdiği anda iletişim sağlanmış olur. İnsanlar, geçmişten günümüze kadar, sürekli doğayı keşfetmeye ve çözmeye çalışmışlardır. Bu keşfetme ve çözme sonucu çevresindeki canlı cansız her şeyi algılayıp, tanıma ve ona belli anlamlar yüklemeye başlamıştır. Böylece doğal çevrede, insana ilişkin yaşama alanlarında her şey kendisine yüklenen anlam ve kodlarla varlığını sürdürmektedir (Erkman, 1987: 79).

İnsanlar tarihi süreç içinde her şeye yüklediği anlamlarla, kodlarla iletişimi sağlamışlardır. İnsanlardaki algılama biçiminin farklılığı iletişim araçlarının gelişmesine neden oluşturur. İletişim araçlarından biriside grafik tasarımıdır.

Grafik tasarımı terimi ilk kez 20. yüzyılın ilk yarısında metal kalıplara oyularak yazılan ve çizilen ve daha sonrada çoğaltılmak üzere basılan görsel malzemeler için kullanılmıştır. Grafik tasarım modelleri genellikle iki boyutlu yüzeyler üzerinde çözülür. Genel olarak bütün görsel sanatlar, özel olarak ise iki boyut içinde var olan görüntü sanatları hemen hemen aynı dili kullanırlar. Ressamlar, fotoğrafçılar, heykeltıraşlar, seramikçi ve diğer birçok meslek grubunun oluşturduğu sanat profesyonellerin yeni bir üyesi olan grafik tasarımcı da birçok tasarım problemini çözerken, bu ortak dilden yararlanır. Tasarımcı; uygulama yönteminin yanı sıra görsel algılamanın doğasını, görsel yanılmanın rolünü ve sözel ile görsel iletişim arasındaki ilişkileri de bilmek ve göz önüne almak zorundadır (Resim: 1), (Becer, 1997:34).

1. Shigeo Fukuda 'Yanılsamalar'

Tasarımcı tek bir çözüme bağlı kalmamalı, yeni çözüm yolları üretmelidir. Başka bir deyişle, bir grafik tasarım problemi içinde tek bir doğru çözüm yoktur. İletişim, grafik tasarımının hayati unsurudur. Grafik tasarımı bu denli ilginç, kılan şey de iletişime yönelik olmasıdır. Tasarımcı güncel bir bilgiyi, estetik bir beğeni anlayışı içinde sunmak zorundadır, güncelliği sürekli takip ederek kendini yenilemelidir.

Sağlıklı bir iletişimin gerçekleşebilmesi için duygusal ve algılama nitelikleri açısından beş duyu organı olan işitme, koklama, dokunma, görme ve tat alma duyularının işlevlerinden eksiksiz yararlanılması gerekir. Toplumsal yaşamda insanlar, çevresinde olan bitenleri görme duyusu, her türdeki sesi işitme duyusu, acı, tatlı, ekşi gibi göstergeleri tat alma duyusu, sert, yumuşak öpme, sarılmaya ilişkin göstergeleri dokunma duyusu, her türlü kokuyu koku alma duyusu ile algılar ve gerekli olan iletişimi gerçekleştirirler. Bütün bu göstergelerin nitelikleri hakkında genel bilgilenmeyi sağlayan temel etmenin; insanın çevresini tanımaya başladığı ilk dönemlerden günümüze kadar, karşılaştığı her nesne ile etkileşime girip onu algılaması ve belli özellikler bağlamında tanıyıp kodlamasıdır (Demir, 2003:58).

İletişimin ilk örnekleri, Paleolitik dönemdeki insanların yaptıkları resim, işaret ve çeşitli çizimlerle başlar. Bu nedenledir ki sanat tarihçileri, resim-grafik sanatlarına ilişkin ilk görsel göstergelerin üretimini, bundan otuz-kırk bin yıl öncesine; yani mağara dönemine kadar götürmektedirler. Bu dönemde insanlar

görsel iletişime ilişkin resim ve çizimleri, yaşadıkları mağara duvarlarına kazıyıp, boyayarak oluşturmuşlardır. Yapılan bu resim ve çizimler, iletişime ilişkin ilk örnekler olarak değerlendirilebilir. Bu çizimler, çeşitli yüzeylere o günün insanı için bir işlevi yerine getirmek amacı ile yapılmıştır. Bu dönemden başlayarak yapılan aletler, araç-gereçler, kullanım amaçlı çanak, çömlek ve çeşitli süs eşyası, resim, çizim ve heykelcikler o dönem insanın yaşamında yararları olan birer nesne olarak yer almıştır. Başlangıçta insanlar arası iletişimi sağlayan diğer unsurların yanı sıra; anlatımcı resimler, çizimler, simge ve işaretler, görsel iletişim alanına yeni bir soluk getirmiştir (Asher, 1982:2).

Böylece onbinlerce yıldan beri insanlar oluşturdukları resimler, çizimler ve çeşitli göstergeler aracılığıyla çevresine ve başka toplumlara gerekli mesajlar iletmış ve kitleler arası iletişimi sağlayarak yaşamı anlamlandırmanın yolunu bulmuşlardır. Bu nedenle insanlık tarihi belli dönüm noktalarıyla ve bu dönüm noktalarını etkileyen, değiştiren yeni gelişme ve buluşlarla doludur. Bu dönüm noktalarından en önemlisi yazının bulunmasıdır. Çünkü "yazı onu kullananların düşündükleri, hissettikleri ya da ifade ettikleri her şeyi somutlaştırıp açıkça belirleyebilecekleri düzenli bir gösterge ya da simgeler bütünü oluşturduktan sonra ortaya çıkmıştır." (Jean, 2001:26).

Okunabilen kitlelerin haberleşmesinde, bilgi alışverişinde kullanılan resimler ve yazı niteliğindeki çizimlerle bir anlamda insanlık için kültür tarihinin de başlangıcı sayılır. Görsel olup okunabilen yazının bulunması ile binlerce yıl öncesi insanının genel olarak yaşama biçimine ilişkin bilgiler; yazıyı barındıran çeşitli kalıntılarla günümüze kadar ulaşabilmiştir. Dönemin uygarlıkları için uygun ve kullanışlı olan bu tür malzemeler daha sonraki dönemlerde ihtiyacı karşılayamadığı için yerini kağıda bırakmıştır. Hem üretimi ve temin edilişi hem de saklanıp korunmasında zorluklar yaşandığı için deri kumaş ve benzeri malzemelerin yerini daha sonraki dönemlerde kağıt almıştır. Kağıt üretiminin başlaması ile iletişim alanının boyutları daha da genişlemiştir. Baskı teknikleri ve kağıt üretimi birbirinden ayrı düşünülmecek kadar önemli iki unsur olmuştur. Bu nedenle kağıdın

bulunması iletişim alanındaki gelişmeler için önemli bir dönüm noktasıdır. (Bektaş, 1992:1).

Sanayi devrimine kadar olan süreçte grafik olgusu sadece bir ihtiyaçtan doğan ve belli bir işleri yerine getiren nitelikteydi. Sanayi devrimiyle sanat kaygısının arandığı bir alan olmaya başladı. Bu dönemle yazı sanatında özgün stiller ortaya çıkmıştır. 19. Yüzyıl Sanayi Devrimi'nden önce insanların sanata bakış açıları, yarattığı biçim ve görüntülerin güzelliği daima toplumdaki işleviyle bağlantılı olmuş, sanat ve yaşam iç içe ele alınmıştır.

Sanayi devrimiyle Kentlerin mimarisinde, iç mekan tasarımı ile grafik tasarımı alanında çağdaş bir boyut aranmaya başlanmıştır. Özellikle grafik tasarımı olgusu ile iletişim araçları arasında güçlü bir bağ kurularak her geçen gün estetik kaygıları kitle iletişiminde yaşamsal kılabilmiştir. Günümüzde ise, anlatım ve sunum olanaklarının çarpıcı bir biçimde gelişmesiyle " grafik tasarım iki iletişim unsuru olan yazı ve resmin, simgenin uyumlu, birbirini tamamlayan bir biçimde aynı ortamda kullanılarak yeni bir iletişim türünü yaratmıştır" (Bektaş, 1992:1).

Teknolojinin getirdiği olanaklar, grafik sanatını sürekli bir biçimde etkilemeye devam etmektedir. Artık bütün dünya hızla gelişen teknolojiye ayak uydurmak zorundadır. Dünya sürekli kendini yenileyen bir iletişim ağı ile örülmüştür. Bu nedenle grafik tasarım iletişim sektörü içinde yerini almıştır.

Grafik tasarım ürünleriyle yapılan reklam olgusu, başlangıçta toplumsal değişimler için önemli bir katalizör görevini üstlenmiştir. Öyle ki; 19. yy. sonlarından başlayıp 20. yy'ın ortalarına değin, toplumsal değişimlerin, savaşların, devrimlerin yaşandığı ülkelerde yöneticilerin veya yönetime, el koymak isteyenlerin toplumu istedikleri gibi yönlendirmek için reklamın, grafik tasarımın, gücünden etkin bir şekilde yararlanmışlardır. Örneğin; savaşlar sırası ve sonrasında, yöneticiler grafik sanatının en önemli unsurlarından biri olan afiş yolu ile kitlelere ne yapması, nasıl yapması konusunda en kestirme ve en etkili biçimde, mesajı iletip sonuç almayı hedef edinmişlerdir. Buna benzer 20. yy boyunca elektrik ve elektronik iletişim

medyaları da dahil, görsel iletişim medyaları, toplumsal yaşamdan insanlara gerekli bilgi, mesaj iletmede etkinliğini ve gücünü yitirmeden devam ettirmektedir (Bektaş, 1992:2).

Grafik tasarım, içinde yaşadığı toplum ile iç içe olan bir sanattır. Halkın günlük yaşamında afişi, animasyonu, çizgi filmleri, endüstri grafiği ve çevre düzenlemeleriyle geniş bir biçimde yer almaya başlayan grafik sanatı, halkın eğitiminde etkili olmaya başlamıştır.

Her dönemde teknik ve sanat birbirine koşut olarak gelişim göstermiştir. Son yıllarda reklamcılık ve iletişim olgusu, teknoloji ile daha iç içe olmuştur. Çağımızda, iletişim bağlamındaki grafik tasarım boyutu, insan yaratıcılığının etkisinde ve teknolojik imkanların sunduğu olanaklarla, sanatı geniş kitlelere sunan yegane alanlardan biri haline gelmiştir. Bu sektörün en önemli yanı sanat ve teknolojinin yaklaşması, hatta iç içe olmasıdır. Bu bağlamda, plastik sanatlara nazaran grafik tasarım bilim ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak toplumsal yaşamda, insanlar arası etkileşimi sağlamada en etkin alandır. Bu hızlı iletişim ortamında, insan yaşamı her alanıyla bir iletişim bombardımanı altındadır. İnsanlar, günlük yaşamlarında her an farklı bir iletişim aracı ile karşı karşıya gelmektedirler. Aynı zamanda, temel ihtiyaçları olan iletişim medyalarının insan üzerindeki etkisi her geçen gün daha da artmaktadır. Bu medyalar yolu ile sanat olgusunu insan yaşamına yakın kılan, onların günlük yaşamının her alanında etkisini gösteren ise grafik tasarımı ürünleridir (Bektaş, 1992:2).

2.2.GRAFİK SANATLARIN TEKNOLOJİK GELİŞİMLE İLİŞKİSİ

Grafik sanatlar, grafiksel düşüncenin anlatımıdır. Bir kuruluşun, bir ürünün, olayın, yaşantının duyuru ve tanıtım amaçlı olarak iletişim kanalları yaratacak biçimde yeni bir varoluş biçimine dönüştürülmesidir. Bu süreçte konu ve mesaja ilişkin yoğunlaşma formüle edilmekte, kitle ile bir iletişim kurulmaktadır. Bir keşif ve buluş süreci sonucunda, etkileyici şiirsel bir bütünlük ortaya çıkarken aynı

zamanda detaylı bir hesap kitap sürecide yaşanmaktadır. Yaşanılan bu süreç adlandırılacak olursa buna grafik tasarım süreci demek uygun olur (Yurdakul, 1993: 24-28).

Grafik sanatlar yaratım ve basım aşamalarında güncel teknolojiyi takip etmek zorundadır. Bu nedenle de teknolojik gelişimler grafik sanatları çok etkilemiştir. Örneğin; fotoğrafın icadı, fotoğrafın basım teknolojisinde kullanılması, yeni basım teknolojilerinin gelişimi, bilgisayarın bulunuşu, dijital basım tekniklerinin gelişmesi gibi yenilikler, grafik sanatları bir çok sanat dalından daha da fazla etkilemiştir. Bu nedenle grafik sanatçısı üstlendiği bu sorumluluğu işlevine en uygun bir biçimde ve hızla yerine getirebilmesi için bilimin verileri yanında en ilkel araç ve teknikten en gelişmiş araç ve teknolojiye kadar hemen hepsini kullanma gereğini duyar. Uğraşısının ve ihtiyaçların gereği buna zorunludur. Bu durum onu dünyanın hemen her yerinde ve her zaman hızla değişen ve gelişen teknolojiyi takip etmeye, onu kullanmaya, grafik ürünleri yaratmak için yeni üretim teknikleri bulmaya zorlar. Aksi halde işlevini yerine getiremez (Bilgin, 1988:8)

Günümüzde birçok insan, bilgisayarları iyi bir şekilde kullanabilmektedir. Ama bilgisayarla grafik tasarım yapmak farklı bir çaba gerektirir. Bilgisayarla farklı tasarımlar yapabilmek için, belli bir düşünce potansiyeline sahip olunmalıdır. Bu farklı düşünce potansiyeline sahip olamayanlar, bilgisayar aracılığı ile ancak, anlamsız hazır görüntülerin birleştirilmesinden öteye gidemeyen, anlatım ve etki yönünden zayıf, estetik olmayan, amaca ulaşmayan tasarımlar yapabilirler (Bölükoğlu, 2004:142).

2.3. TÜRKİYE’DE GRAFİK TASARIMININ TARİHİ

Bir milletin sanat eğitiminin temelleri incelenirken, uygarlık tarihinden bağımsız düşünmenin zorluğu inkâr edilemez. Farklı çağlarda sanata çeşitli anlamlar ve roller yüklense de toplumların uygarlık tarihlerinin sanat tarihleri ile paralel geliştiği söylenebilir. Gelişen uygarlıklara paralel olarak sanatın üstlendiği çok önemli görevlerin başında ise eğitim gelmektedir. Genel eğitim içinde ‘Sanat Eğitimi’nin Türkiye’deki tarihsel sürecine dair tespitlere bakıldığında, Türklerin

Orta Asya’da ilk kez görüldükleri yüzyıllardan, Cumhuriyet dönemine kadar güzel sanatlara ve bunun eğitime önem verdikleri görülür (Özsoy, 1996:111).

Karahanlılar’dan başlayarak İslâmiyet sonrası Türk kültür ve sanatında, yeni dinin etkisiyle sanatsal alanın ilgi odağında başkalaşımalar görülmüştür. Cami, medrese, köprü, saray, kervansaray vb. mimari yapılar; heykel yerine bitkisel motifler ağırlıklı üç boyutlu taş işlemeciliği türünde mimari süslemeler; resimden çok minyatür; grafiksel tasarımlar anlamında hat ve tezhip sanatı; figüratif desenli çini, cam, maden işleri ve keramikler daha çok önem verilen sanatsal etkinlikler olmuştur. Bugün birçok müzeler ve kütüphanelerde mükemmel minyatürlerle resimlendirilmiş tıp, astronomi ve diğer tabii ve sosyal bilimlerle ilgili illüstrasyon (kitap resimleme sanatı) niteliğinde el yazmalar vardır. Selçuklu hükümdarlar günümüz atölyeleri anlamında ‘Nigarhane’ ve resim enstitüsü anlamında ‘Nakkaşhane’ler yapmışlardır. Bu kurumlarda sistematik bir sanat eğitiminden çok usta-çırak ilişkisine dayanan bir öğretim anlayışı egemen olmuşsa da bunlar sanat eğitimi adına önemli sayılabilir (Alakuş, 1997:68).

Türk resim sanatının geçmişine bakıldığında, objeden uzaklaştırılan ve nonfigüratif resmin kaynağı olan arabeskler, mimariye ve yan birimlerine uygulanan yazılar, taşa nakış gibi işlenerek sabır, hüner ve estetik kokan eserlerin tümünün çağdaş resim sanatımızda bir alt yapı özelliğinde olduğu görülecektir. Sanatsal bir gelişim ve değişim ansızın olamayacağından Türk sanat eğitimindeki gelişmenin yavaş seyretmesi de doğal karşılanabilir. Bu bakımdan, Tarihsel Türk sanatının özellikle İslami çağlarda gerçekleşen özgün biçim verileri, yenilenme süreci içine bir etken unsur olarak sızmışlardır (Tansuğ, 1993: 11).

Saylan’a göre (1998:53); genel öğretimde olduğu gibi sanat öğretiminde de kaliteyi etkileyen etmenlerden biri uygulanmak üzere hazırlanan program tasarımlarıdır. “Eğitimde kaliteyi artırıcı tedbirlerin alınabilmesi, bu tasarımların hedefler, davranışlar, içerik, öğretme-öğrenme fırsatları ve değerlendirme elemanlarının belli kriterler çerçevesinde belirlenip düzenlenmesi gerekir.

1992 yılından beri yürürlükte olan İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı ile ilgili olarak, hazırlanan programda önce 17 madde halinde dersin genel amaçlar ve ardından genel açıklamalar bölümü belirtilmiştir. Genel açıklamalarda resim-iş eğitiminin gerekliliği, ilkeleri, çocuk resimlerinin gelişim basamakları, eğitim durumları, çalışma ortamının önemi, uygulama ilkeleri, dersin işlenişi ve değerlendirmeye ilişkin görüş ve öneriler bulunmaktadır. I. sınıftan VIII. sınıfa kadar ayrı ayrı olmak üzere amaçlar, konular ve sınıf programı başlığı altında amaç ve davranışların belirlendiği bir çerçeve oluşturulmuştur. Programın içerdiği konular incelendiğinde ise şu tespitler yapılabilir. Grafik tasarımı bakımından tespit edildiği kadarıyla, geleneksel sanat eğitimi yaklaşımı olarak algılanan durumun, öğrencilerin plâstik sanatlar ve iş becerilerinin geliştirilmesinde temel bir önceliğin var olduğu, tasarım eğitiminin ise bunlar içinde dolayısıyla düşünülmüş olduğudur (Özsoy, 1993: 64-69).

Eğitim sistemimiz incelendiğinde, ilköğretim, ortaöğretim hatta yüksek öğretimdeki sanat eğitimi kurumlarında tasarım eğitime yeterince önem verilmediği bir gerçektir. Bununla birlikte 1992 programının, bugüne dek resim-iş dersi öğretim programlarında tasarım eğitime, iş veya iş teknik eğitiminden bağımsız olarak yer veren ilk program tasarısı olduğu söylenebilir. İlköğretim okulları resim-iş dersi programında grafik tasarım çalışmaları yer almıştır. Ancak burada da tasarım konularının hem basit hem de sınırlı olması ve okulların fiziki şartları kadar öğretmenlerin de yeterli birikimden yoksun olmaları gibi nedenlerden ötürü beklenen gelişmelere ilişkin pek iyimser olunamamaktadır .

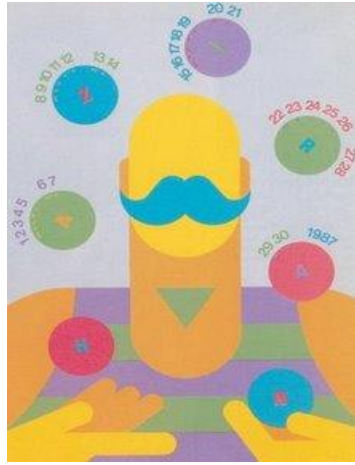
Türkiye’de çağdaş anlamdaki grafik tasarımın ilk örneklerini, 1925’te, Almanya’daki eğitimini bitirerek yurda dönen İhap Hulusi Görey vermiştir. İhap Hulusi, Jugendstil’in ünlü grafik tasarımcısı Ludwig Hohlwein’in, sert banyoda yıkanıp sert kağıda basılmış izlenimini uyandıran ve ışık-gölge ilişkisinden yararlanarak gerçekleştirdiği illüstratif anlatımını, büyük bir özenle kendi çalışmalarına aktaran İhap Hulusi Görey, yurda döndükten sonra özellikle Tekel ve Milli Piyango kuruluşu için yaptığı afişlerle belleklerde yer etmiş, aynı görsel

anlatım yaklaşımını gerçekleştirdiği, içki etiketi ve sigara ambalajına da uyarlanarak, ürün grafiği konusundaki ilk örnekleri vermiştir (Resim: 2)

2. İbrahim Hulusi GÖREY'in çalışmaları

İbrahim Hulusi yurda döndükten sonra iki yıl sonra, 1927'de İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitimci Weber yönetiminde bir afiş atölyesi kurulmuş, bu atölye 1050'lerin sonuna doğru Grafik Bölümü'ne dönüştürülmüştür. İbrahim Hulusi gibi Almanya'da öğrenim gören bir başka Türk tasarımcıda Kenan TEMİZHAN'dır. (Resim: 3) (yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/alakus.html,10.11.2010).

3. Kenan TEMİZHAN'dan bir örnek

İhap Hulusi ve Kenan Temizhan, grafik eğitimini Almanya’ da görmüşlerdir. Avrupa grafiğine karşı daha sonraları duyulan geniş ilgi de, bu sanatçılarla başlamış sayılabilir. Osmanlı ile Cumhuriyet Türkiye’ si arasında bir geçiş köprüsü oluşturan İhap Hulusi, çağdaş Batı görenek ve zevklerine uygun afişleriyle yurt dışında bile kendini kabul ettirerek kısa sürede ülkemizin önemli tasarımcıları arasında yer aldı (Yeraltı, 1995: 51).

Berlin’de yedek subay olarak görev yaptıktan sonra, bu kentte kalarak Berlin Güzel Sanatlar Akademisi’ni bitiren Temizhan, Reimann Okulu’nda uzun yıllar eğitimci olarak çalışmış aynı zamanda Ufa ve Tobis gibi büyük Alman film yapım şirketlerinin film tanıtım afişlerini, ustaca işlenmiş gerçekçi figüratif bir anlayışla tasarlanmıştır. 1943’te yurda döndükten sonra ölümüne dek GSA Moda Resimleri Bölümü’nde görev almış, ancak bu süre içinde grafik tasarım konusunda ürün vermemiştir. 1932’de resim eğitimini Paris’te tamamlayıp yurda dönen Mithat Özar ise, GSA Afiş Atölyesi’nin başına geçmiş, 1940’a kadar sürdürdüğü bu göreviyle bu konudaki ilk Türk eğitimci ünvanını almıştır (Resim: 4)

4. Mithat ÖZAR’dan bir örnek çalışma

1930-45 arasında modern sanat hareketlerini grafik tasarımına uyarlayan ünlü Fransız afiş tasarımcısı Cassandre’nin önderliğinde öncü bir konuma gelen Fransız

afişindeki yeni estetiği benimseyen Türk tasarımcılar 1950'lerden başlamak üzere bu görsel anlatım yaklaşımını kendi yetenekleriyle yoğurarak ürünler vermiştir. Bu dönemin tasarımcıları arasında Selçuk Önal ve Mesut Manioğlu öncelikle akla gelenlerdir (Resim: 5)

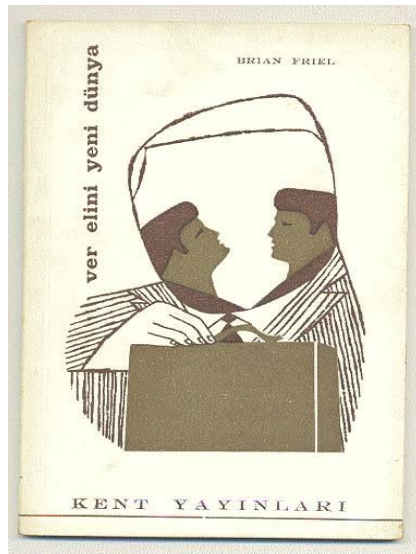
5. Mesut MANİOĞLU'dan bir örnek

Selçuk Önal, daha çok sinema ve ilaç endüstrisi konularında ürün vermiş, mesleğinin ilerisi yıllarında da GSA Grafik Bölümü ile 1968'de Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu adıyla kurulup, 1971'de akademiye bağlanan ve 1982'de akademi bünyesinde eritilen okulun Grafik Bölümü'nde görev almıştır. Mesut Manioğlu ise 1949'da GSA'nın Afiş Atölyesi'ni bitirdikten sonra mesleğe atılmış, yalın bir anlatımı yeğleyerek, dönemin Batı anlayışı doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirmiştir. Amblem ve afiş kadar ilaç endüstrisinin, grafik tanıtım hizmetlerine de cevap veren grafik ürünler gerçekleştiren Manioğlu, çalışmalarıyla Türkiye'deki grafik tasarımın ilerlemesine katkıda bulunmasının yanı sıra, MSÜ Grafik Bölümü'ndeki göreviyle de eğitimde yer almıştır. Fransız etkisinde ürün veren bir başka tasarımcı, GSA'yı bitirdikten sonra Paris'te beş yıl Paul Colin'in atölyesinde çalışarak, 1958'de yurda dönen Fikret Akgün olmuştur. Akgün ürettiği çalışmalarını baskı teknolojisinin gelişmiş niteliklerinden yararlanarak geliştirmiştir (Resim: 6)

6. Fikret AKGÜN'den bir örnek

1959'da Batı'daki uygulamalı sanat okulları örnek alınarak kurulan Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu uygulamalı ağırlıklı eğitim düzeyiyle, grafik tasarımcısı yetiştirmek üzere öğretime başlamıştır. 1960'larda baskı tekniğindeki gelişmeler ve özel sektörün desteği grafik tasarımcı talebinin artmasına yol açarken, özellikle Polonya afiş sanatı önde olmak üzere Doğu Bloğu'nun görsel anlatım yaklaşımını benimseyen Yurdaer Altıntaş ve Mengü Ertel Türk grafik tasarım dünyasına yeni ve taze bir soluk getirmişlerdir (Resim: 7, 8).

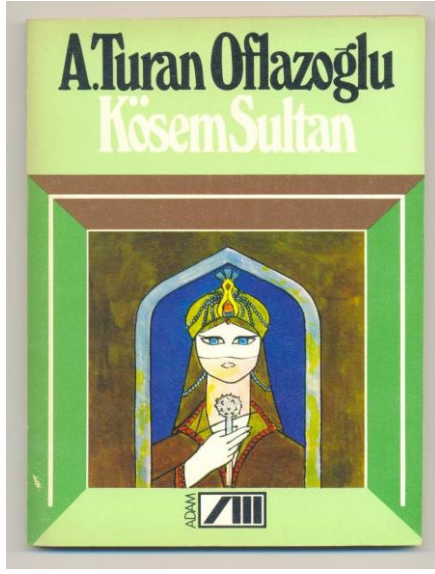

7. 8. Yurdaer ALTINTAŞ, Mengü ERTEL

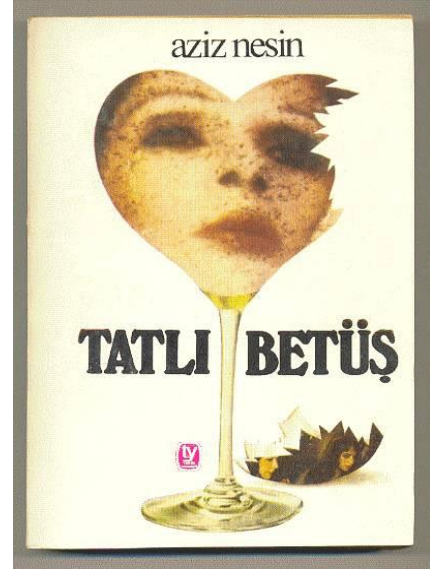
Bu dönemde büyük bir etkinlik gösteren özel tiyatrolar ve Devlet Operası'nın gelişmesi yeni bir grafik tasarım ortamının doğmasına neden olmuştur. Bu ortamın taleplerini değerlendiren her iki sanatçıda tiyatro afişi konusundaki öncü çalışmalarıyla Türkiye'deki tasarımın çağdaşlaşması yönünde önemli rol oynamışlardır (yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/alakus.html,10.11.2010).

Afiş, grafiksel öğelerin uygulanabilirliği açısından en iyi örnek ve aynı zamanda günümüzde hala etkinliğini sürdüren kitle iletişim araçlarından biridir. Her geçen gün artan teknoloji yeni kitle iletişim araçları doğursa da, afiş yaşamımızdaki yerini korumaktadır. Gelecekte yerini farklı iletişim araçlarına bıraksa dahi, sanat etkinliklerinde yerini bulacaktır.

Yurdaer Altıntaş'ın kalın çizgilerle çevrelenmiş, canlı renklerin egemen olduğu dinamik renkli illüstrasyon çalışmalarını afiş, kitap kapağı gibi başka grafik ürünlerine de uygulanması ve bu üslubu mesleğe atıldığı ilk zamanlardan günümüze kadar aynı çizgide götürmesi, Türkiye'de tasarımcı kimliğinin ön plana çıktığı tasarım yaklaşımlarına örnek olmuştur. Mengü Ertel'de yurtiçi ve dışı açtığı sergiler kadar, Devlet Opera ve Balesi ile çeşitli tiyatrolar için ürettiği afişlerle kamuoyunda büyük beğeni kazanmış, kalın fırça darbeleri ve özgür bir anlatımla gerçekleştirdiği illüstrasyon anlayışıyla yeni bir üslup getirmiştir. Konuyu tanımlayan simgesel nitelikli büyük lekelere yer verdiği afişlerinde, grafik tasarıma yeni bir görsel anlatım biçimi getirmiştir. 1960'larda özellikle kitap tasarımı konusundaki özgün çalışmalarıyla öne çıkan Sait Maden ise, amblem, tanıtım grafiği ve güzel yazı konularında da ürettiği örneklerle Türk grafik tasarımına katkıda bulunmuştur. Bu dönemin tasarımcılarından olan Turgay Betil ve Erkal Yavi'de de illüstrasyon alanındaki çalışmaları ve teknikleriyle dikkati çekmişlerdir (Resim: 9) (yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/alakus.html,10.11.2010)

9. Sait MADEN'den örnek bir çalışma

10. Erkal YAVI'den örnek çalışma

2.4. İLKÖĞRETİM II. KADEME VE RESİM-İŞ EĞİTİMİ BÖLÜMLERİNDE GRAFİK DERSLERİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Araştırmaya başlamadan önce, 2006 yılı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı incelenmiş, ilköğretimin dördüncü sınıfında üç, beşinci sınıfında iki, altıncı sınıfında üç, yedinci sınıfında iki, sekizinci sınıfında iki olmak üzere grafik tasarım konuları saptanmıştır. Programda verilen konular 'grafik tasarım' adı altında verilmemiş, konuları uygulama aşamasında grafiksel öğelerden yararlanılması istenmiştir. Grafik kelimesinin geçtiği tek konu, ilköğretim yedinci sınıf ders programında yer alan 'Ben Bir Grafikerim' adlı konudur.

Resim-iş Öğretmenliği Anabilim Dallarında ana sanat dalı olarak okutulan Grafik Tasarım dersinin içeriği, yoğun atölye uygulamalarına ek olarak teorik anlatımları da kapsayacak biçimde hazırlanmıştır ve altı dönemden oluşmaktadır. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından bu dersin içeriği ve uygulanış biçimleri şu şekilde belirtilmiştir: Çeşitli yazı formları, tipografi, görsel iletişim, bilgisayar destekli grafik tasarım, kurumsal kimlik, afis, kitap kapağı, ambalaj, illüstrasyon ve animasyon çalışmaları, grafik tasarımın günlük yaşamdaki kullanım alanları.

Altı ders yarıyılından oluşan anasanat atölye dersinin ilk döneminde daha çok temel grafik tasarımına yönelik çalışmalara ağırlık verilerek öğrencinin bu süreçte grafiksel düşünme mantığını özümsemesi hedeflenir. Bu dönemde temel grafik tasarım ilkeleri ve temel grafik tasarım elemanlarını kapsayan konular öğrenciye sunulur. İkinci dönemde ise ilk dönem kavratılan konulara yönelik amblem, logo, bildirişim sembelleri, kitap kapağı tasarımı, basit tipografik uygulamaları vs. yaptırılarak tanıtım grafiği kapsamında öğrencinin belli bir düzeye gelmesi hedeflenir. Bu tez çalışmasının ana başlığı olan afiş çalışması ise daha çok, önceki dönemlerde grafik tasarım tarihini, kuramlarını, akımlarını öğrenmiş, teknik konuları çözümlenme konusunda belirli birikim ve donanıma sahip öğrenciler üzerinde özellikle üçüncü ve dördüncü sınıflarda ele alınmaktadır. Grafik Tasarımını ana sanat atölye dersi olarak seçen öğrencilere, seçmeli sanat atölye derslerinin en az bir yarıyılık kısmında resim atölye dersi zorunlu olarak seçtirilir. Diğer yarıyıldan ise bölümlerin eleman ve atölye olanakları çerçevesinde üç boyutlu alanlardan birisi seçtirilir. Bunun mümkün olmaması halinde her bölümün kendi olanaklarına göre seçim yaptırılır. Bütün bu ders içeriklerinin incelenmesinden sonra, araştırmanın ana başlığı doğrultusunda iletişim, görsel iletişim ve göstergebilim, gösterge ve afiş gibi kavramların detaylı olarak açıklanmasında yarar vardır (yok.gov.tr 20.04.2008).

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerinin, Görsel Sanatlar Dersinde grafik konularını uygularken karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanan bu araştırma, tarama modelinde nitel bir araştırmadır. Tarama modeli, geçmişte var olan ya da şu anda var olan bir durumu olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır.

Nitel araştırmalar ise belli özellikleri paylaşan çeşitli araştırma stratejilerini belirlemek için kullanılan genel bir terimdir. Nitel araştırmalar çok yönlü, araştırma problemine yorumlayıcı yaklaşımı benimseyen bir yöntemdir. Nitel araştırmanın amacı sınıflama, listeleme, kopyalama, karşılaştırma, benzetme yoluyla özel bir sosyal durumu olayı ya da rolü anlamaktır (Uzuner,1997: 428).

Nitel araştırmalarda araştırmanın konusu, doğası ve amacına göre birçok yöntem kullanılır. Nitel araştırmalarda en yaygın biçimde tercih edilen yöntemler gözlem, görüşme ve yazılı doküman incelemesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 10).

Bu araştırmada veriler görüşme yoluyla elde edilmiştir. Görüşme yöntemi bireylerin çeşitli konularla ilgili, düşünce, tutum ve davranışları ve bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinin en kısa yoludur. Görüşmenin amacı araştırmakta olduğu konu hakkında önceden hazırlanmış olduğu sorular ya da görüşme sırasında tasarlanan sorular aracılığıyla kişinin düşüncelerini ve duygularını sistematik olarak ortaya çıkarmaktadır. Alan yazında görüşme türleri üçe ayrılmaktadır. Bunlar yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşmelerdir (Türnüklü, 2000:544).

Bu araştırmanın verileri görüşmenin türünden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yapılandırılmış görüşme

teknikğine göre esnek, konuları önceden belirlenmiş görüşmecinin konudan çıkabileceği, fakat araştırmacının kopya vermeyecek şekilde görüşmeyi şekillendirebildiği bir araştırma türüdür (Uzuner, 1999:180).

Araştırmacı alt başlıklarla ilgili ayrıntılı sorularla görüşmeyi yönlendirebilir, istediği bilgiyi alabilmek için konuyu tartışmaya açabilir, soruların yanıtları diğer soruda yanıtlanmış ise o sorunun geçilebileceği standart sorulara ayrıntılı yanıtlar verilmesi beklenir. Böylece araştırmacı ve görüşmecinin bazı konuları daha ayrıntılı tartışarak araştırmacının gerektiğinde konunun cevabını vermeden, konuyu yönlendirebildiği bir tekniktir (Özgüven, 1992:36).

3.2.ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında görev yapan görsel sanatlar dersi öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemine ise Niğde İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı, Merkez, İlçe ve köylerde çalışan görsel sanatlar dersi öğretmenleri ile Mersin İli'nin Bozyazı İlçesine bağlı ilköğretim okullarında görev yapan görsel sanatlar dersi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma Mart 2011-Haziran 2011 tarihlerini kapsar. Araştırmaya 18 öğretmen katılmıştır.

Araştırmanın pilot uygulaması, 2010 yılının Nisan ayında yapılmıştır. Pilot uygulamanın evreni, Niğde ilindeki İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilköğretim ve ortaöğretim okullarında çalışan görsel sanatlar öğretmenleri ve Güzel Sanatlar Resim-İş Eğitimi Anabilim dalında grafik eğitimi alan öğrencilerden oluşmaktadır.

Pilot Uygulama Çalışması Katılımcı Tablosu

	Katılımcı Sayısı	
Niğde İli	Öğretmen	Öğrenci
Toplam	9	14

Öğrencilere sorulan sorular öğretmenlerle paralel içerikte sorulmuştur. Çalışmaya 9 öğretmen, 14 öğrenci katılmıştır. Veriler Görsel sanatlar öğretmenlerinin sorulara verdiği cevaplardan oluşmaktadır. Pilot uygulama sonucunda elde edilen veriler 2 uzman yardımı ile değerlendirilerek bazı sorular elenmiştir. Tez araştırmasında pilot uygulamadan faydalanılmıştır.

3.3.KATILIMCILAR

Niğde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 18 Görsel Sanatlar Dersi öğretmeni ve Mersin İli'nin Bozyazı İlçesi'ne bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 5 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma yapılacak bazı okullardan randevu alınarak, bazı öğretmenlerle ise sosyal ortamlarda yüz yüze görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerin görev yaptığı okullar 'Ek-1' de tablo halinde verilmiştir.

Tez Uygulama Çalışması Katılımcı Tablosu

	Katılımcı Sayısı
Niğde İli	18
Mersin Bozyazı İlçesi	5
Toplam	23

Nitel araştırmalar, örneklem seçimi, araştırma kaynaklarının sınırlılığı ve kullanılan bilgi toplama ve veri çözümlene yöntemlerine göre değişmektedir. Bu araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır.

Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan durumu seçer. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, çoğu zaman araştırmacının diğer yöntemleri kullanma olasılığının olmadığı durumlarda kullanılır. Bu örneklem çalışmaya hız ve pratiklik kazandırır. Genellikle kolay ulaşılabilen örneklem görel olarak daha az maliyetlidir. Tüm nitel araştırmaların

amacı, çalıştıkları durum ya da durumlarla ilgili daha zengin betimsel ve derinlemesine bilgiye dayalı bir veri seti oluşturmaktadır. Bu amaca hizmet ettiği sürece ve gerekçelerinin açık ve inandırıcı bir biçimde sunulduğu durumlarda uygulanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999:74).

3.4.VERİLERİ TOPLAMA ARACI

Görüşme formu 12 sorudan oluşmaktadır. Çalışma grubu ise 23 kişidir.

Çalışma grubu ve Sorulan soru sayısı tablosu

Veri Toplama Aracı	Soru Sayısı	Çalışma Grubu
Görüşme Formu	12	23
Toplam	12	23

Yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla gerçekleştirilen verilerin toplanma süreci beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu süreç aşağıda belirtilmiştir.

3.4.1.Görüşme Formunun Hazırlanması

Verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılması kararlaştırıldıktan sonra araştırmacı tarafından bir görüşme formu geliştirilmiştir. ‘Öğretmen Görüşme Formu’ Ek-3’de verilmiştir. Görüşme formu hazırlanırken; Yıldırım ve Şimşek’in (2000:201), ilkelerinden yararlanılmıştır. Bunlar:

- Kolay anlaşılacak sorular yazma, odaklı sorular hazırlama.
- Açık uçlu sorular sorma, yönlendirmekten kaçma.
- Çok boyutlu soru sormaktan kaçınma.
- Farklı türden sorular yazma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenlemedir.

Araştırmacı yukarıda belirlenen ilkeler ışığında görüşme formunu geliştirmiştir. Görüşme formu geliştirilirken öncelikle sorular ana başlıklar biçiminde oluşturulmuş, soruların kolay anlaşılır ve açık olarak ifade edilip edilmediğini belirlemek amacıyla 2010 yılının Nisan ayında 9 görsel sanatlar dersi öğretmeniyle pilot uygulama yapılmıştır. Görüşmenin başlangıcında araştırmacı, araştırmanın amacını ve nasıl

yürütüleceğini öğretmenlere açıklamış, görüşme tamamlandıktan sonra öğretmenlerin görüşme sorularına verdiği yanıtlar çözümlenerek dökümü alınmıştır. Sorulara verilen yanıtlarla öğretmenlerin anlayamadıkları soru maddeleri değiştirilmiştir. Böylece sorular daha anlaşılabilir hale gelmiştir. Araştırmacı araştırma sonucuna etkisi olmayacak soruları değiştirerek görüşme formunu yeniden şekillendirmiştir.

Görüşme formlarında yer alan yeni sorular aşağıda belirtilmiştir:

- 1.Hangi anasanat alanından mezun oldunuz? (Resim, grafik, heykel...).
- 2.Mezun olduğunuz anasanat dalının, diğer alanlara uygulanması konusunda zorluklar yaşıyor musunuz?
- 3.Görsel sanatlar derslerinin, ders saatlerinin az olması sizde konuları yetiştirememe kaygısı doğuruyor mu?
- 4.Görsel sanatlar dersi grafik tasarım konularını kapsıyor mu?
- 5.Grafik tasarımını görsel bir iletişim sanatı olarak görüyor musunuz? Neden?
- 6.Grafik konularına yönelik kendinizi ne derece yeterli buluyorsunuz?
- 7.Ders anlatırken, grafik konularında en çok hangi teknikleri kullanıyorsunuz?
- 8.Öğrencilerin görsel sanatlar dersinde anlatılan grafik konularına ilgisi nasıl?
- 9.Grafik konularını işlerken, teknolojik olarak çeşitli donanımlar kullanabiliyor musunuz? Okulunuz, teknolojik donanımlar (Bilgisayar, projektör...) açısından yeterlimi?
- 10.Grafikle ilgili, bildiğiniz bir bilgisayar programı var mı?

11. Derste, grafik tasarım ilkelerinden en çok hangisini uygulamaya özen gösteriyorsunuz? (Çizgi, renk, ton, biçim, doku, ölçü, ...).

12. Dünya’da grafik tasarım tarihi açısından sevdiğiniz bir sanatçı var mı?

3.4.2. Görüşme Klavuzu

Görüşme kılavuzu, araştırmacı ile kaynak kişinin (katılımcının) bir arada oldukları süre zarfındaki durumu belirleyen, görevlerini açıklayan belgedir (Karasar, 1999:169).

Araştırmacı öğretmenlere ‘Görsel Sanatlar derslerinde, grafik konularının uygulanabilirliği, öğretmenlerin grafik konularını uygularken karşılaştıkları sorunlar, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin grafik alanında bilgi donanımlarını’ belirlemeye yönelik kendileriyle görüşmek istediğini ifade etmiştir. Görüşmenin sohbet havasında süreceği, soruların kendisi tarafından sorulacağı belirtilmiştir. Görüşme başlamadan önce araştırmacı tarafından tüm ayrıntıları içeren yazılı bir sözleşme Ek-2’de öğretmenlere hazırlanmıştır. Bu klavuz da araştırmacının kendisinin Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Programından Yüksek Lisans öğrencisi olduğu ve bu araştırmadan elde edilecek verilerin Yüksek Lisans tezinin verilerini oluşturacağı belirtilmiştir.

3.4.3. Görüşmenin İlkeleri

Görüşme soruları belirlendikten sonra uygun bir şekilde sıralanmış ve soruların planlanan sırayla sorulması kararı alınmıştır. Ancak soruların yanıtlanması sırasında, sorulan soruya başka bir sorudan alınabilecek yanıt alınmış ise o sorunun tekrar sorulmamasına karar verilmiştir. Görüşme sırasında öğretmenler tarafından herhangi bir sorunun yanıtı tam olarak alınmamış ise o sorunun tekrar sorulması kararı alınmıştır. Görüşme sırasında herhangi bir sorunun yanıtı tatmin edici bulunmamış ise ‘Söylemek istediğiniz başka bir şey var mı?’ diye belirtilerek katılımcının soruyu daha açık ve anlaşılır yanıtlaması sağlanmıştır. Soruların

sorulması sırasında katılımcılar soruyu anlamayacak olursa yönlendirme yapmayacak şekilde gereken açıklamalarda bulunulmuştur.

3.5. GÖRÜŞMENİN YAPILMASI

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler Mart 2011 ile Haziran 2011 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından görüşmeye başlamadan önce her katılımcıya görüşme sözleşmesi okunmuş, araştırmaya katılan öğretmenlere 12'şer soru yöneltilmiştir.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Veriler görüşme yoluyla elde edildikten sonra betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Daha sonra elde edilen nitel veriler sayısallaştırılmıştır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar birden çok seçenek içerir.

Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sadeleştirilir ve yorumlanır. Bu analiz türünde veri kaynaklarından kimi alıntılar yapmak, çalışmanın güvenilirliği ve sağlığı açısından yararlıdır. Betimsel çözümlemede, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir. Bu amaçla elde edilen veriler önce mantıksal bir sıraya konulur. Doğru ve mantıklı bir biçimde sıralanarak yorumlanır okuyuculara sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2000:158). Son olarak da araştırmacı sonuçları yorumlayarak gelecekle ilgili tahminlerde bulunarak yeni açılımlara ulaşmaya çalışır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere ‘Hangi anasanat alanından mezun oldunuz? (Resim, grafik ,heykel,...)’ sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.1.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.1. Mezun Oldukları Anasanat Dalı Tablosu

Kodlar	n
Resim Anasanat Dalı	17
Grafik Anasanat Dalı	3
Seramik Anasanat Dalı	1
Heykel Anasanat Dalı	2
Genel Toplam	23

Tablo 4.1.1. Görsel sanatlar öğretmenlerine sorulan ilk görüşme sorusu yer almaktadır. Görüşme formundaki ilk soru görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin mezun olduğu anasanat dalının ne olduğudur. 17 resim, 3 öğretmen grafik, 1 öğretmen seramik, 2 öğretmen heykel anasanat dalından mezun olmuştur. Tablodan anlaşılıyor ki öğretmenlerin çoğu resim anasanat dalından mezun olmuştur.

Tablo 4.1.2. Araştırmaya katılan görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Mezun olduğunuz anasanat dalının, diğer alanlara uygulanması konusunda zorluklar yaşıyor musunuz?’ sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.1.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.2 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Anasanat Dalının, Diğer Alanlara Uygulanması Konusundaki Karşılaştıkları Zorluklar ve Frekans Dağılımları

Temalar	Kodlar	n	
Evet	Zaman yetersizliği	6	12
	Okulların donanım yetersizliği	1	
	Öğrencilerin ilgisizliği	2	
	Dersin önemsenmemesi	3	
Hayır	Görsel sanatlar birbiriyle bağlantılı	14	14
Genel Toplam		26	26

Tablo 4.1.2. Araştırmaya Katılan Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerine ‘Mezun Olduğunuz Anasanat Dalının, Diğer Alanlara Uygulanması Konusunda Zorluklar Yaşıyor musunuz?’ Sorusu yöneltilmiş toplam 12 öğretmen evet cevabını vermiş, bunlardan 2 öğretmen öğrencilerin ilgisizliğinden, 6 öğretmende zamanın yetersizliğinden, 1 öğretmen okulların donanım yetersizliğinden, 3 öğretmen dersin önemsenmemesinden dolayı problem yaşadığını belirtmiştir. Hayır cevabını veren 14 öğretmenin, görsel sanatların birbiriyle bağlantılı alanlar olduğu için sorun yaşamadığı bulgusuna varılmıştır.

4.2.İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere ‘Resim derslerinin, ders saatlerinin az olması sizde konuları yetiştirememeye kaygısı doğuruyor mu?’ sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.2.1.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Resim Derslerinin Ders Saatlerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Temalar	Kodlar	n	
Hayır	Konuları önemlilik derecesine göre anlatıyorum.	9	10
	Grup çalışması yaptırıyorum.	1	
Evet	Eve ödev veriyorum.	3	4
	Uygulama aşamasında sorun yaşıyorum.	1	
Bazen	Zaman yetersizliği sorunu.	8	11
	Okulların fiziki yetersizliği.	1	
	Sanat eğitimine önem verilmemesi.	2	
Genel Toplam		25	25

Tablo 4.2.1.’de ‘Resim derslerinin, ders saatlerinin az olması sizde konuları yetiştirememeye kaygısı doğuruyor mu? Sorusu görsel sanatlar dersi öğretmenlerine yöneltilmiş, alınan cevaplar, 9 öğretmen konuları önemlilik derecesine göre anlattığını, 1 öğretmen grup çalışması yaptırdığını, 3 öğretmen eve ödev verdiğini, 1 öğretmen uygulama aşamasında sorun yaşadığını, 11 öğretmen bazen kaygılandığını belirterek, sebebinin zaman yetersizliği sorunu, okulların fiziki yetersizliği, sanat eğitimine önem verilmemesi şeklinde cevaplamıştır. Bazen ve hayır cevaplarının çoğunlukta olmasından anlaşıldığı üzere, ders süreleri konuları yetiştirme kaygısı doğurmaktadır.

Öğretmenlere ‘Görsel sanatlar dersi grafik tasarım konularını kapsıyor mu?’ sorusu yöneltilmiş, öğretmenlerin verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.2.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.2 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Konuları Hakkındaki Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Kodlar	n
Hayır	13
Evet	10
Genel Toplam	23

Tablo 4.2.2’de Öğretmenler Derslerin grafik konularını kapsamaması konusunda 13 öğretmen görsel sanatlar dersinin grafik konularını kapsamaması konusunda yetersiz olduğunu, 10 öğretmende grafik konularını yeterli ölçüde kapsadığını belirtmiştir. Birbirine yakın değerlerin çıkması çelişkili ifadeleri ortaya koymaktadır.

4.3.ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya katılan görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Grafik tasarımını görsel bir iletişim sanatı olarak görüyor musunuz? Neden?’ sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.3.1 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.3.1 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Tasarımına İlişkin görüşleri ve Frekans Dağılımları

Temalar	Kodlar	n	
Evet	Grafiksel tasarımları her yerde görebiliyoruz	8	21
	İletişim açısından önemli	6	
	Logo gibi tasarımlarda renk insanı etkiler	1	
	Dikkat ve ilgi çekicilik akılda kalma anlamında çok etkili	6	
Hayır	Uygulama şansı yok	1	3
	İletişim açısından yeterli değil	1	
	Tasarımlar estetik değil	1	
Genel Toplam		24	24

Tablo 4.3.1’de ‘Grafik tasarımını görsel bir iletişim sanatı olarak görüyor musunuz? Neden?’ sorusuna öğretmenlerimiz görüşlerini bildirmişlerdir. 21 öğretmen evet cevabını vermiştir. Gerekçe olarak da ‘Grafik tasarımını her yerde görebiliyoruz. Bize bir şeyler anlatabiliyor’, ‘Logo gibi tasarımlarda renk insanı etkiler’, ‘Dikkat ve ilgi çekicilik akılda kalma anlamında çok etkili’ olduğunu belirtmişlerdir. 1 öğretmende uygulama şansının azlığından kaynaklı ‘Hayır’ cevabını vermiştir. 1 öğretmen iletişim açısından yeterli olmadığını, 1 öğretmende günümüzdeki grafiksel tasarımların estetik olmadığını ifade etmiştir. Araştırma bulgularına göre ‘Evet’ cevabı çoğunluktadır. Bu da grafik konularına önem verdiklerini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Grafik konularına yönelik kendinizi yeterli buluyor musunuz?’ sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.3.2 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.3.2 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Konularına İlişkin Yeterlilikleri ve Frekans Dağılımları

Temalar	Kodlar	n	
Yeterli buluyorum	Grafik konularında tanımları ve ne işe yaradıklarını biliyorum.	4	16
	Aldığım eğitim grafik konularını kapsıyor	7	
	İnternette faydalanıyorum	2	
	Mezun olduğum alan grafik	3	
Yetersiz buluyorum	Üniversitede aldığım eğitim yetersiz.	8	10
	Uygulamada zorlanıyorum.	1	
	Teknolojik açıdan bilgim yetersiz	1	
Genel Toplam		26	26

Tablo 4.3.2 Araştırmaya Katılan Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerine Grafik Konularına Yönelik Kendinizi Yeterli Buluyor musunuz? Sorusu yöneltilmiştir. 16 öğretmen yeterli bulduğunu belirterek, 4 öğretmen ‘Grafik konularında tanımları ve ne işe yaradıklarını biliyorum’ ifadesini kullanmıştır. 7 öğretmen ‘Aldığım eğitim grafik konularını kapsıyor’ ifadesini kullanmıştır. 2 öğretmen ‘İnternette faydalanıyorum’ ifadesini kullanmıştır. 3 öğretmen ‘Mezun olduğum alan grafik’ ifadesini kullanmıştır. Kendini grafik konularında yetersiz bulan öğretmen sayısı 10’dur. 8 öğretmen üniversitede aldığım eğitim yetersiz, 1 öğretmen uygulamada zorlanıyorum, 1 öğretmen teknolojik açıdan bilgim yetersiz ifadesini kullanmıştır. Bulgulara göre, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu grafik konularına karşı yeterli olduklarını düşünmektedirler.

Öğretmenlere yöneltilen görüşme formunun 12. sorusunu ‘Dünya’da grafik tasarım tarihi açısından sevdiğiniz bir sanatçı var mı?’ sorusu oluşturmaktadır. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.3.3 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.3.3 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Sevdiği Grafik Sanatçıları ve Frekans Dağılımları

Temalar	Kodlar	n	
Hayır	Bilgim yok	17	17
Evet	İhap Hulusi Görey	5	9
	Mengü Ertel	1	
	Sait Maden	1	
	Yurdaer Altıntaş	1	
	Nevide Gökaydın.	1	
Genel Toplam		26	26

Görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Dünya’da grafik tasarımı tarihi açısından Sevdiğiniz bir sanatçı var mı?’ sorusu yöneltilmiş. 17 öğretmen bilgisinin olmadığını, 5 öğretmen İhap Hulusi Görey, 1 öğretmen Nevide Gökaydın, 1 öğretmen Mengü Ertel, 1 öğretmen Sait Maden, 1 öğretmen Yurdaer Altıntaş cevabını vermiştir. Öğretmenler, bilinirliği daha çok olan olan sanatçıların isimlerini söylemişlerdir.

4.4.DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya katılan görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Grafik konularını işlerken, teknolojik bakımdan çeşitli donanımlar kullanabiliyor musunuz?’ sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.4.1 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.4.1 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Konularını İşlerken Teknolojik Bakımdan Kullandıkları Donanımlar ve Frekans Dağılımları

Temalar	Kodlar	n	
Evet	Projektör aleti kullanıyorum	5	8
	Bilgisayar kullanıyorum	3	
Hayır	Okulumuz donanım bakımından yetersiz	3	16
	Gerek duymuyorum.	13	
Genel Toplam		24	24

Bulgulara göre; Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin grafik konularını işlerken, teknolojik bakımdan çeşitli donanımlar kullanabiliyor musunuz?’ sorusuna verdiği cevaplar, 8 öğretmen evet cevabını vermiştir, bilgisayar ve projektör aleti kullandıklarını belirtmişlerdir. 16 öğretmen hayır cevabını vermiştir. 3 öğretmen okulun donanım bakımından yetersiz olmasını gerekçe göstermişlerdir. 13 öğretmende gerek duymadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Grafikle ilgili, bildiğiniz bir bilgisayar programı var mı?’ sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.4.2 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.4.2 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafikle İlgili Bilgisayar Programlarına İlişkin Cevapları ve Frekans Dağılımları

Kodlar		n
Evet	Photoshop programı	2
Hayır	Bilmiyorum.	21
Genel Toplam		23

Araştırmaya katılan öğretmenlere ‘Grafikle ilgili bildiğiniz bir bilgisayar programı var mı?’ sorusu yöneltilmiştir. 2 Görsel sanatlar dersi öğretmeni photoshop programı hakkında bilgi sahibi olduğunu, 21 öğretmende photoshopla ilgili bir bilgisayar programını bilmediğini belirtmiştir.

4.5.BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya katılan öğretmenlere ‘Ders anlatırken, grafik konularında en çok hangi teknikleri kullanıyorsunuz?’ sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.5.1 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.5.1 Görsel Sanatlar Ders Öğretmenlerinin Grafik Konularında Kullandıkları Teknikler ve Frekans Dağılımları

Temalar	Kodlar	n	
Teknik kullanmıyorum	Alt yapı yetersizliğinden dolayı yüzeysel anlatıyorum.	5	9
	Zaman yetersizliğinden dolayı teknik kullanamıyorum.	2	
	Okulların fiziki yetersizliğinden kaynaklı teknik kullanamıyorum.	1	
	Teknolojik bakımdan bilgim yetersiz.	1	
Teknik kullanıyorum	Boyama teknikleri (pastel, guaj, sulu boya...)	10	20
	Örnek gösterme	5	
	Gösterip yaptırma	2	
	Amblem, logo tasarım ilkeleri	3	
Genel Toplam		29	29

Görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Ders anlatırken, grafik konularında en çok hangi teknikleri kullanıyorsunuz?’ sorusu yöneltilmiştir.18 öğretmen teknik kullandığını, bunlardan 10’u boya teknikleri (pastel, guaj, sulu boya...), 5’i örnek gösterme-gösterip yaptırma tekniğini, 3 öğretmende amblem logo tasarım ilkelerini kullandığını ankette belirtmiştir. 5 öğretmende alt yapı yetersizliğinden dolayı teknik kullanmadığını belirtmiştir. Teknik kullanamamaları fiziksel imkanların yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere ‘Derste grafik tasarım ilkelerinden en çok hangisini uygulamaya özen gösteriyorsunuz? (Çizgi,renk,ton,biçim,doku,ölçü,...) sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.5.2 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.5.2 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Kullandıkları Tasarım İlkeleri ve Frekans Dağılımları

Kodlar	n
Hepsini kullanmaya özen gösteriyorum.	22
Genel Toplam	22

Görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Derste grafik tasarım ilkelerinden en çok hangisini uygulamaya özen gösteriyorsunuz? (Çizgi, renk, ton, biçim, doku, ölçü,...) sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin grafik tasarım ilkelerinin hepsini uygulamaya özen gösterdiği anlaşılmaktadır.

4.6.ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya katılan görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Öğrencilerin görsel sanatlar dersinde anlatılan grafik konularına ilgisi nasıl?’ sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4.6.1 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.6.1 Öğrencilerin Grafik Konularına İlgisi ve Frekans Dağılımları

Temalar	Kodlar	n	
İlgililer	Derste bilgisayar, projektör aleti vb. gibi araçların kullanılması öğrencilerin ilgisini artırıyor.	15	19
	Grafik konuları görsel bir iletişim sağlıyor.	2	
	Örnek gösterilen tasarımlar dikkat çekiyor, ilgiyi artırıyor, ilgiyi artırıyor.	2	
İlgisizler	Öğrenciler grafik konuları dışındaki diğer konulara daha ilgililer.	8	8
Genel Toplam		27	27

Görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ‘Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinde Anlatılan Grafik Konularına İlgisi Nasıl?’ sorusu yöneltilmiş, 19 öğretmen öğrencilerin grafik konularına karşı ilgili olduklarını, 8 öğretmende öğrencilerin grafik konuları dışındaki diğer konulara karşı daha ilgili olduklarını ankette belirtmişlerdir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Grafik Konularını Uygulamada Karşılaştıkları sorunlara dayalı olarak elde edilen sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.SONUÇLAR

Araştırmanın uygulanması sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara varılmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin büyük bir kısmının, mezun olduğu anasanat dalının diğer alanlara uygulama konusunda zorluk yaşamadıklarını belirtmeleri, aldıkları eğitimle örtüşmeyen uygulamaların yapmaları gereğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca zaman yetersizliği, okulların donanım yetersizliği, öğrencilerin ilgisizliği, dersin önemsizliği gibi konularda zorluk yaşadığını belirtmeleri bu konularda okulların ve ders öğretim programının yetersizliğini ortaya koymaktadır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin bir kısmı, zaman yetersizliğinden kaynaklı konuları yetiştirememeye kaygısı içinde olmalarından ve konuları bazen yetiştiremediğini ifade etmelerinden, Görsel Sanatlar Dersi grafik konularını kapsayan nitelikte bir program içeriğine sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Katılımcılar; grafiksel tasarımların her yerde olduğunu bu nedenle dikkat ve ilgi çekicilik akılda kalma anlamında çok etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Uygulama şansının olmaması, iletişim açısından yeterli olmaması ve yapılan tasarımların estetik olmaması öğretmenlerin grafik tasarımını görsel bir iletişim sanatı olarak görmemesi sonucunu ortaya koymuştur.

Araştırmaya katılan Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerinin büyük bir kısmı grafik konularına ilişkin olarak; kendilerini yeterli bulduklarını ifade etmeleri de en azından bir kısmının bu konuda kendilerine güvenini ortaya koymaktadır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerden yarısından fazlası grafik konularını işlerken, teknolojik bakımdan donanımına gerek duymadığını belirtmiştir. Okulların donanım bakımından yetersiz olması da teknolojiden yararlanamama yada istenilen nitelikte verim alamama sonucuna varılmıştır.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Katılımcılardan Görsel Sanatlar Dersinde grafik konularını uygularken kullandıkları teknikleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

- Boyama teknikleri (pastel, guaj, sulu boya...).
- Örnek gösterme.
- Gösterip yaptırma.
- Amblem, logo tasarım ilkeleri.

Sonuç olarak; katılımcıların hepsi grafik tasarım ilkelerinden yararlanmaktadır.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin büyük bir kısmı öğrencilerin grafik konularına karşı ilgili olduğunu dile getirmiştir. Derste bilgisayar, projektör aleti vb. gibi araçların kullanılması, grafik konularının görsel açıdan iletişim sağlaması, örnek gösterilen tasarımların dikkat çekmesi gibi nedenler öğrencilerin derse olan ilgisini artırdığı sonucunu çıkarabiliriz. Derste öğrencilere daha etkin bir öğretim yapmak için birden fazla duyu organına hitap etmenin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

5.2. ÖNERİLER

Araştırma süreci sonunda elde edilen bulgular çerçevesinde geliştirilen öneriler şunlardır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Sanatın hangi dalı olursa olsun, herhangi bir dalında öğretim yapanlar, sanatı düşündürerek öğretmekten sorumludurlar. Bu bağlamda eğitimcinin amacı, eğitim sürecinin en verimli şekilde geçirilmesini sağlamaktır. Bunun için eğitimci kendini sürekli geliştirmek zorundadır. Eğitim Fakültelerinin Resim-İş eğitimi bölümünden mezun olmuş bir öğretmenin, hangi anasanat dalından mezun olduğu, Görsel Sanatlar Ders programı içindeki konuların uygulanabilirliği açısından önemlidir.

Görsel sanatlar eğitimi, örgün eğitim alanı içinde, yüksek öğretim kurumlarına kadar, zincirleme olarak devam eden bir etkinlik olmak zorundadır. Görsel sanatların her alanı birbirleriyle bağlantılıdır. Eğitimciler, sanat eğitimi verirken bireylerin söz konusu çevre ve ortamla çok yönlü, kapsamlı ve yararlı bir etkileşim içine girebilmelerine, estetik gereksinimlerini karşılamaya, beğenilerini geliştirmeye, daha kolay iletişim içinde olmalarına olanak sağlamalıdır. Görsel sanatlar eğitiminin genel amacında bu olmalıdır. Görsel Sanatlar Dersi öğretmenleri hangi anasanat dalından mezun olursa olsun, sanat eğitimi açısından aynı amacı taşımalıdır.

Günümüzün eğitim sisteminde eğitim kalitesini artırmak için; öğretmenlerin daha nitelikli yetişmesi gerekir. Sonuçlara göre öğretmenlerin birçoğunun görsel sanatların birbirleriyle bağlantılı olduğunu öne sürerek mezun oldukları anasanat dalının diğer alanlara uygulanması konusunda zorluk yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda öğretmenlerin alanları konusunda kendilerini geliştirmeleri için bir takım düzenlemeler yapılabilir. Bunlar hizmet içi eğitim seminerleri olabilir. Öğretmen adaylarının hizmet öncesinde Görsel Sanatlar Dersi yeterliliklerini artırabilmeleri, alan bilgilerini geliştirebilmelerine yönelik olarak kuramsal ve uygulamalı olarak düzenlemeler yapılabilir. Öğrencilerin dersi önemsemesi, dersle ilgilenmesi amacıyla birçok dersin materyallerinin öğrencilere ücretsiz verildiğini hatırlayacak olursak, Görsel Sanatlar Dersinin materyalleri de öğrencilere ücretsiz verilebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Zaman yetersizliği Görsel Sanatlar Dersi için genel bir sorundur. Haftada bir saat olan ders saati iki saate çıkartılabilir. Görsel Sanatlar alanında ilköğretimin dördüncü sınıfında başlayan branşlaşma daha alt sınıflara indirilebilir. Görsel Sanatlar Dersinin grafik tasarım konularını kapsamaması açısından, ders programı tekrar gözden geçirilebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler

Görsel sanatlar dersinde başarılı bir süreç yakalamak istiyorsak, öğrencilerin bu derse karşı ilgilerini en üst seviyeye çıkarmak zorundayız. Öğrencilerin derse karşı ilgi düzeylerini artırmakta öğretmen gayreti çok önemlidir. Üniversitede alınan eğitim öğretmenler açısından problem teşkil edebilir. Kendi anasanat dalları dışındaki sanat dallarında yetersiz olabilirler. Bu eksiği öğretmen öğrenci ilişkisi doğrultusunda karşılıklı bilgi alış verişiyle giderebilirler.

Toplumsal bir etkinlik ve önemli bir gereksinim alanı olan iletişim insanlık tarihinin gelişimine paralel bir şekilde gelişme göstermiştir. Grafikselle tasarımlar iletişim açısından önemlidir. İletişimin daha sağlıklı olması içinde tasarımların estetik, anlaşılabilir olması gerekir. Öğrencilerin estetik tasarımlar yapabilmesi, yaratıcılıklarını geliştirmekle mümkündür. Grafikselle tasarımların uygulanabilirliğini artırmak adına, Görsel Sanatlar Ders programı gözden geçirilerek yeni grafik konuları eklenebilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler

Sanat eğitime verilen önemin artması, bir toplumun sanatla yükseleceğinin bilincinde olunmasından kaynaklanır. Ancak sanat eğitime gösterilen özen, ülkelerin ekonomik düzeyini de ilgilendirir. Eğitim açısından ele aldığımızda, okullarda teknolojinin tam anlamıyla kullanılamaması sadece sanat eğitimi açısından değil diğer alanlarda da sorun teşkil edebilir. Teknolojik donanıma ulaşmış okullarda, öğretmenlerin bilgi düzeylerinin yetersiz kalması eğitimde aksamalara yol açabilir. Bu nedenle öğretmenlere Görsel Sanatlar Dersini en etkili şekilde sunmak adına hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir. Bu seminerlerle öğretmenlere teknolojiyi kullanma yolları anlatılabilir. Ayrıca eğitim fakültelerinin grafik tasarım

uygulamalı derslerinde bilgisayarların kullanımı kaçınılmaz olmuştur. Grafik sanatlar eğitiminin de bu değişimlere paralel olarak güncellenmesi gereklidir.

Eğitimde birliğin ve derslerin birbirleriyle ilişkisinin sekteye uğramaması için ders içeriklerinin belli bir program dahilinde yürütülmesi gerekmektedir. Bunları yaparken bölgesel farklılıklar, öğrenci hazırbulunuşluluğu, kültürel değerler, okulların teknoloji bakımından donanımları gibi etmenler göz ardı edilmemelidir. Özellikle görsel sanatlar dersinde, çeşitli görsel materyaller kullanılmalıdır. Öğrencilerin derse motivasyonu çeşitli materyaller kullanarak artırılabilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Grafik tasarım ilkeleri birbirleriyle bağlantılıdır. İlkelerin hepsini kullanmak grafik tasarımının sağlıklı olması hususunda önemlidir. Sanat eğitimcisi öğrencilerin grafik tasarım ilkelerini, amaçları doğrultusunda kullanmaları konusunda öğretici ve yönlendirici olmalıdır.

Her öğrenci farklı bir bireydir. Öğrencileri bu açıdan düşündüğümüzde algılama kapasitelerinin de farklı olduğunu görürüz. Bu nedenle öğretmenlerin grafik konularını uygularken sağlıklı bir iletişimin gerçekleşebilmesi için mümkün olduğunca daha çok duyu organına hitap eden teknikleri seçmesi önerilebilir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Öneriler

Çocuklarda yaratıcılığın çok küçük yaşlarda fark edilmesi ve eğitimle kurulan ilişkisinin doğru zemine oturtulması gerekmektedir. Çocuk, başarılı olduğu sürece derse olan ilgisi artar. Durum böyle iken bugün uygulanan eğitim programlarının, yaratıcılığa verdiği yer, öğretmenlerin uyguladıkları öğretim stratejileri, okulların sahip olduğu donanım ve eğitimin en önemli ilkelerinden olan fırsat eşitliği ilkesinin sadece ilke olarak kalması, tamamıyla eğitim sistemimizde, birbirleriyle bağlantılı sorunları üst üste eklemektedir. Örneğin Görsel Sanatlar Dersinde, öğrencinin tasarım sürecinde karşı karşıya kaldığı problemi, kendi kendine çözebilecek konuma gelmesi gerekir. Bu duruma imkan sağlanmalıdır.

Görsel Sanatlar Derslerinde, grafik konularını işlerken verimi artırmak için başarılı bir süreç işlemek gerekir. Bu nedenle derste kullanılan materyallerin çeşitliliği öğrencilerin derse olan ilgisini artırabilir. Bu nedenle mümkün olduğunca

çok materyal kullanılmalıdır. Grafik sanatçılarının çalışmalarından örnekler gösterilmeli, öğrencilere bu yolla grafik tasarım konuları somutlaştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

ALAKUŞ, Ali Osman (1997), **Kaligrafinin Modern Türk Resmine Etkisi Sürecinde Erol Akyavaş**, Erzurum: Atatürk Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ASLIER, Mustafa (1982), **Grafik Sanatlar Tarihi ve Yorumlar**, İstanbul: M.Ü. GSF Yayınları

BATTA, Ş (1998), **Kurumsal Kimlikte Amblem Logosunun Oluşum ve Gelişim Süreci**, Yüksek Lisans Tezi, Adana.

BECER, Emre (1997), **İletişim ve Grafik Tasarım**, İstanbul: Dost Yayınları

BEKTAŞ, Dilek (1992), **Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

DEMİR, Hüseyin (2003), Geçmişten **Günümüze Grafik Tasarımının İşlevi ve Başlıca Gelişim Evreleri**, Mersin Üniversitesi, Grafik Bölümü

ERKMAN, Fatma (1987), **Göstergebilime Giriş**, İstanbul: Alan Yayıncılık

JEAN, Georges (2001), **Yazı İnsanlığın Belleği**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

KARASAR, Niyazi (1999), **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Dokuzuncu Baskı Ankara: Nobel Yayıncılık.

M.E.B, (2006), **İlköğretim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı**, Ankara.

ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem (1992), **Görüşme İlke ve Teknikleri**, Ankara: Psikolojik Danışma Rehberlik ve Eğitim Merkezi.

ÖZSOY, Vedat (1993), **Resim-İş Eğitimi ile İlgili Raporun Düşündürdükleri**, Eğitim, 4: 58-70.

ÖZSOY, Vedat (1996), “**Türkiye’de Resim-İş Eğitimi (Sanat Eğitimi) Tarihine Kısa Bir Bakış**”, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16, 1: 109 - 121.

SAN, İnci (2004), **Sanat ve Eğitim**, Üçüncü Baskı, Ankara: Ütopya Yayınevi.

SAYLAN, Nevin (1998), “**Anasınıfı Program Tasarısı ve Uygulamasının Değerlendirmesi**”, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi II, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

TÜRNÜKLÜ, Abbas (2000), Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği’, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, (24:543-559).

UZUNER, Yıldız (1997), ‘Nitel Araştırma Yöntemlerinin Özellikleri’ **VI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

YERALTI, Gürol (1995), “**Cumhuriyet Döneminden Günümüze Afis Sanatının Gelişimi**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

YILDIRIM, Ali ve Hasan Şimşek (2000), **Nitel Araştırma Yöntemleri**, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları

YURDAKUL, İ (1993), **Sanat Ve Tasarım Eğitimine Grafik Sanatlar Alanında Yaklaşımlar**’ Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, 24-28, Ankara: Milli Eğitim Basımevi

İnternet Kaynakları

<http://www.baktabul.net/nedir/104885-kaligraf-nedir-.html> (3.11.2011).

<http://www.uludagsozluk.com/k/litografi> (3.11.2011).

<http://www.uludagsozluk.com/lmol-baskı> (3.11.2011).

http://www.wikipedia.org/wiki/Grafik_tasarım/html (3.11.2011).

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/alakus.htm> (28-05-2009)

<http://www.yildizserigrafı.net/sayfa/detay.html> (3.11.2011).

<http://www.yok.gov.tr>

EKLER

EK-1. Araştırmanın yapıldığı ilköğretim Okulları

EK-2. Öğretmen Görüşme Formu

EK-3. Öğretmen Görüşme Soruları

EK-1**TEZ ÇALIŞMASININ YAPILDIĞI İLKÖĞRETİM OKULLARI**

Niğde İli'ndeki Araştırma Yapılan Okullar	Öğretmen Sayısı
İnönü İlköğretim Okulu	1
Selçuk İlköğretim Okulu	2
Atatürk İlköğretim Okulu	1
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	1
Hazım Tepeyran İlköğretim Okulu	1
23 Nisan Havacılar İlköğretim Okulu	1
Gazi İlköğretim Okulu	1
Dumlupınar İlköğretim Okulu	1
19 Mayıs İlköğretim Okulu	1
Gümüşler İlköğretim Okulu	1
Kemal Aydoğan İlköğretim Okulu	1
Özel Sungurbey Koleji	1
Güllüce İlköğretim Okulu	1
Asım ve Zeynep Ecemiş İlköğretim Okulu	1
Alpaslan İlköğretim Okulu	1
Murtaza ve Naile Uyanık İlköğretim Okulu	1
Bor Atatürk İlköğretim Okulu	1
Toplam	18

Mersin İli'nin Bozyazı İlçesindeki Okullar	Öğretmen Sayısı
Yıldırımhan Aysal Aytaç İlköğretim Okulu	1
Hüseyin Hüsnü Tekişik İlköğretim Okulu	1
Bozyazı İlköğretim Okulu	1
Doğancılar İlköğretim Okulu	1
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	1
Toplam	5

PİLOT UYGULAMANIN YAPILDIĞI İLKÖĞRETİM OKULLARI

Niğde İli'ndeki Araştırma Yapılan Okullar	Öğretmen Sayısı
Selçuk İlköğretim Okulu	2
İnönü İlköğretim Okulu	1
Hazım Tepeyran İlköğretim Okulu	1
Özel Sungurbey Koleji	1
Atatürk İlköğretim Okulu	1
Dumlupınar İlköğretim Okulu	1
19 Mayıs İlköğretim Okulu	1
Bor Atatürk İlköğretim Okulu	1
Toplam	9

Pilot Uygulamanın Yapıldığı Öğrenci Grubu

Niğde İli	Öğrenci Sayısı
Niğde Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-iş Eğitimi Grafik Anasanat Dalı Öğrencileri	14
Toplam	14

EK-2

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Sevgili Meslektaşım;

Öncelikle görüşme için zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş A.B.D.'da Yrd. Doç. Dr. Nalan OKAN AKIN yönetiminde yaptığım tez çalışması için sizlerin görüşlerine ihtiyaç duymaktayım.

Bu çalışmada amacım, ilköğretimde görev yapan Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerinin, grafik konularını uygularken karşılaştıkları sorunlar hakkında görüş ve önerilerini almaktayım. Sizin görüş ve önerileriniz benim çalışmamın temelini oluşturmaktadır. Görüşmemiz yaklaşık olarak 20-25 dakika sürecektir. Araştırma verileri siz istediğiniz anda size tarafımdan ulaştırılacaktır.

Verdiğiniz bilgilerden dolayı size hiçbir şekilde rahatsızlık vermeyeceğime söz veriyorum. Tüm bu açıklamaları okuyarak, sizin bu çalışmaya gönüllü olarak katıldığınıza ve benim de verdiğim sözleri tutacağıma dair bu sözleşmeyi imzalamamızın uygun olacağını düşünüyorum.

Araştırmacı
Serap ÖZAY SELÇUKOĞLU
Email:ozayserap@hotmail.com
Tel:05413533348

Görüşülen Kişi
Görüşme Tarihi
.....
imza

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME SORULARI

Bu görüşmenin amacı, görsel sanatlar derslerinde grafik konularının uygulanabilirliği ve görsel sanatlar dersi öğretilerinin, bu konuda yeterliliğinin incelenmesidir. Sorulara verilen cevaplar bilimsel bir araştırmada veri olarak kullanılacaktır. Bu nedenle tüm soruları içtenlikle cevaplamanız, araştırmanın sağlıklı olarak tamamlanması için önemlidir. Sorularda, kesin bir doğru cevap yoktur. Her soruya ilişkin görüş kişiden kişiye değişmektedir. Bu nedenle verilen yanıtlar yalnızca kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Görüşme formuna isim yazmayınız. Aşağıdaki soruları size uygunluğu doğrultusunda cevaplayınız. Göstermiş olduğunuz ilgiye teşekkür ederim.

Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
Serap ÖZAY SELÇUKOĞLU

- 1.Hangi anasanat alanından mezun oldunuz? (Resim, grafik, heykel...).
- 2.Mezun olduğunuz anasanat dalının, diğer alanlara uygulanması konusunda zorluklar yaşıyor musunuz?
- 3.Görsel sanatlar derslerinin, ders saatlerinin az olması sizde konuları yetiştirememeye kaygısı doğuruyor mu?
- 4.Görsel sanatlar dersi grafik tasarım konularını kapsıyor mu?
- 5.Grafik tasarımını görsel bir iletişim sanatı olarak görüyor musunuz? Neden?

6.Grafik konularına yönelik kendinizi ne derece yeterli buluyorsunuz?

7.Ders anlatırken, grafik konularında en çok hangi teknikleri kullanıyorsunuz?

8.Öğrencilerin görsel sanatlar dersinde anlatılan grafik konularına ilgisi nasıl?

9.Grafik konularını işlerken, teknolojik olarak çeşitli donanımlar kullanabiliyor musunuz? Okulunuz, teknolojik donanımlar (Bilgisayar, projektör...) açısından yeterlimi?

10. Grafikle ilgili, bildiğiniz bir bilgisayar programı var mı?

11. Derste, grafik tasarım ilkelerinden en çok hangisini uygulamaya özen gösteriyorsunuz? (Çizgi,renk,ton,biçim,doku,ölçü,...).

12.Dünya’da grafik tasarım tarihi açısından sevdiğiniz bir sanatçı var mı?

ÖZGEÇMİŞ

28.01.1985'te Niğde'de doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Niğde'de tamamladı. 2005 yılında Cumhuriyet Üniversite'si Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Öğretmenliğini kazandı ve 2009 yılında mezun oldu. 2009 yılında Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Öğrenimine başladı. Şu anda Yüksek Lisans eğitimi devam etmekte birlikte, Mersin'in Bozyazı İlçesi'nde Özel Yıldırımhan Aysal Aytaç İlköğretim Okulu'nda Görsel Sanatlar Öğretmeni olarak çalışmaktadır.